

MIECZYŚLAW OMYŁA

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

WSPOMNIENIE O ZDZISŁAWIE ALBINIE ZIEMBIE¹

W dniu 9 XII 2015 we Wrocławiu zmarł profesor Zdzisław Albin Ziemba, logik. Zmarły był emerytowanym profesorem Uniwersytetu Warszawskiego, wybitnym specjalistą z zakresu zastosowań logiki w prawie i w teorii prawa.

Oto kilka jego danych biograficznych. Zdzisław Albin Ziemba urodził się 1 III 1930 roku. Od szóstego roku życia mieszkał w Krakowie, gdzie w 1948 roku w Liceum im. Jana Sobieskiego uzyskał świadectwo dojrzałości. Następnie w latach 1948–1953 studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po uzyskaniu stopnia magistra prawa rozpoczął studia doktoranckie na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w 1960 roku obronił pracę doktorską zatytułowaną *O zasadności wnioskowań przez analogię*. Promotorem była prof. dr hab. Janina Kotarbińska. W 1968 roku habilitował się również na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy *Logika deontyczna jako formalizacja rozumowań deontycznych*. Tytuł profesora otrzymał w 1988 roku.

W latach 1956–1991 roku pracował w Zakładzie Logiki Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego, a następnie na własną prośbę przeniósł się do nowo powstałego Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Zdzisław Ziemba zajmował się nie tylko rachunkami deontycznymi, a więc takimi problemami jak: znaczenie stałych deontycznych, paradoksy logiki deontycznej, własności systemów deontycznych, lecz także – a może przede wszystkim – zastosowaniem rachunków deontycznych

¹ Wspomnienie to ukazało się również na stronie internetowej Polskiego Towarzystwa Logiki i Filozofii Nauki.

w metaetyce i w teorii prawa. Związki między logiką deontyczną, etyką oraz teorią prawa to były jego główne zainteresowania naukowe i zajmował się nimi z entuzjazmem i wielką pasją.

Zdzisław Albin Ziemia był utalentowanym dydaktykiem. W latach 1957–1972, czyli przez piętnaście lat prowadził wykłady i ćwiczenia z logiki na Wydziale Prawa i Administracji UW, a następnie na Wydziałach Pedagogiki oraz Resocjalizacji i Profilaktyki Społecznej. Profesor Ziemia jako nauczyciel akademicki bardzo poważnie i rygorystycznie traktował swoje obowiązki dydaktyczne. Wykładał niezwykle jasno i był bardzo wymagającym nauczycielem. Dlatego cieszył się wielkim autorytetem u studentów. Wypromował on jednego doktora, Kazimierza Świrydowicza (aktualnie profesora tytularnego w Zakładzie Logiki Matematycznej UAM) na podstawie rozprawy *Analiza logiczna norm kompetencyjnych i innych norm stwarzających stosunki prawne*, na Wydziale Prawa UAM w 1977 roku.

Według mego subiektywnego zdania najważniejszymi publikacjami profesora Zdzisława Albina Ziembę są:

[1] *Logika formalna w myśleniu prawniczym*, „Państwo i Prawo” 1957, t. XII, nr 2, s. 265–283.

[2] *Częstościowe kryterium zasadności wnioskowań niededukcyjnych*, [w:] *Rozprawy logiczne. Księga Pamiątkowa ku czci Profesora Kazimierza Ajdukiewicza*, PWN, Warszawa 1964, s. 231–239.

[3] *Uwagi o wynikaniu norm prawnych*, „Studia Filozoficzne” 1964, nr 4, s. 111–122 [współautor Z. Ziemiński].

[4] *Paradoksy logiki deontycznej*, „Państwo i Prawo” 1968, t. XXIII, nr 1, s. 45–56.

[5] *Logika deontyczna jako formalizacja rozumowań normatywnych*, PWN, Warszawa 1969.

[6] *Analityczna teoria obowiązku, studium z logiki deontycznej*, PWN, Warszawa 1983.

[7] *Elementy logiki. Podręcznik akademicki*, cz. 1, ISNS, Warszawa 1994 (wyd. drugie, Warszawa 1997).

[8] *Prawo przeciwko społeczeństwu. Polskie prawo karne w latach 1944–1956*, ISNS, Warszawa 1997.

W monografii Jacka Jadackiego: *Being and Duty. The Contribution of 20th-Century Polish Thinkers to the Theory of Imperatives and Norms*, Copernicus Center Press, Kraków 2013, znajdują się przekłady na język angielski prac [1], [3], [4], [5].

Zdzisława Ziembę poznałem w 1972 roku, gdy po ukończeniu studiów doktoranckich rozpocząłem pracę w Zakładzie Logiki Instytutu Filozofii. Był bardzo koleżeński, uczynny i spragniony współpracy naukowej. Bardzo dużo czasu poświęcał sprawom dydaktycznym. Z daną grupą wykładową lub ćwiczeniową wolał mieć zajęcia dwa razy w tygodniu po godzinie niż dwie godziny za jednym razem, gdyż uważał, że w ten sposób więcej nauczy studentów. Był surowym egzaminatorem. Wiem to, gdyż niejednokrotnie po wakacjach brałem udział w wielogodzinnych egzaminach komisyjnych z logiki, które organizował. O ile mi wiadomo, cierpiał czasem na nadczynność tarczycy, a czasami – na jej niedoczynność, co było często przyczyną wahań jego nastroju. Nie ułatwiało mu to kontaktów z ludźmi.

W warszawskim środowisku logicznym problematyka, którą zajmował się Ziembka, a więc problematyka z pogranicza prawa, etyki i logiki, nie była rozwijana i stąd Zdzisław Albin Ziembka mógł czuć się trochę osamotniony i spragniony żywszej współpracy naukowej. Być może było to jednym z powodów, dla których w 1991 roku przeniósł się do Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych UW.

W ISNS mógł bez reszty zajmować się metodologią nauk społecznych oraz prawami ustroju totalitarnego, rezultatem tego była monografia [8].

W Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych Zdzisław Albin Ziembka wraz ze swoją żoną profesora Hanną Świdą-Ziembką stworzyli niezwykle klimat współpracy między pracownikami a studentami. Można o tym przeczytać we wspomnieniu Elżbiety Zakrzewskiej-Manterys, która była najpierw studentką obojga Państwa Ziembów, a następnie ich przyjaciółką. Wspomnienie to znajduje się w czasopiśmie „Societas Communitas” 2015, 1–2(19–20), Instytut Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, s. 371–373.

